

مدیریت ورزشی _ تابستان ۱۳۹۳
دوره ۶، شماره ۲، ص: ۲۳۱ - ۲۴۶
تاریخ دریافت: ۹۰/۰۷/۲۳
تاریخ پذیرش: ۹۱/۰۲/۱۶

بررسی اولویت ها و راهکارهای پیشرفت ورزش قهرمانی جودو کشور

۱. ابراهیم علی دوست قهفرخی^۱ - ۲. سید نصراله سجادی - ۳. احمد محمودی - ۴. وحید ساعتچیان
۱. استادیار، مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران، تهران، ایران، ۲. دانشیار، مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تهران، تهران، ایران، ۳. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه علامه طباطبائی، تهران، ایران، ۴. دانشجوی دکتری، مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران

چکیده

هدف از این پژوهش، بررسی اولویت‌ها و راهکارهای پیشرفت ورزش قهرمانی جودو کشور از دیدگاه صاحب‌نظران بود. جامعه آماری پژوهش کلیه صاحب‌نظران این رشته شامل ورزشکاران بزرگسال تیم ملی، مربیان و رؤسای هیأت‌ها و مدیران ارشد فدراسیون (۶۰ نفر) و نمونه آماری در دسترس برابر با ۴۰ نفر بود. ابزار اندازه‌گیری پرسشنامه‌ای براساس مبانی نظری پژوهش بود که روایی آن با استفاده از نظرهای کارشناسان و پایایی آن نیز از طریق ضریب آلفای کرونباخ (۰/۹۴) تأیید شد. برای تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها از آمار توصیفی و آزمون تحلیل عاملی استفاده شد. یافته‌های پژوهش نشان داد که کنترل و نظارت بر فعالیت‌های مربیان، برنامه‌ریزی مدون تقویم ورزشی فدراسیون و برگزاری اردوهای بلندمدت با بار عاملی ۰/۹۰، بیشترین اهمیت و الگوبرداری از کشورهای صاحب‌نام و ثبات مدیریت در فدراسیون، کمترین اهمیت را از دیدگاه صاحب‌نظران در راستای راهکارهای پیشرفت ورزش قهرمانی جودو به خود اختصاص دادند. در نهایت، با شناسایی این راهکارهای توانمندساز مدیران را به جهت‌دهی دقیق‌تر برنامه‌ها و اهداف فدراسیون در راستای توسعه و پیشرفت این مهم کمک کرد.

واژه‌های کلیدی

ایران، توسعه، جودو، راهبرد، ورزش قهرمانی.

مقدمه

با افزایش چشمگیر نقش ورزش در توسعه اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و حتی سیاسی کشورها، پیشرفت در زمینه ورزش به یکی از اولویت‌های راهبردی برنامه‌ریزان در کشورهای مختلف دنیا تبدیل شده است (۲). برنامه‌ریزی، اساس توسعه هر سیستمی محسوب می‌شود و مقوله ورزش قهرمانی نیز از این موضوع مستثنا نیست. ورزش قهرمانی در صورتی می‌تواند به چشم‌انداز مشخص دست یابد که اهداف بلندمدت برای آن تدوین شده و به برنامه‌های عملیاتی تبدیل شوند (۹).

یکی از موارد مهم و مورد توجه برنامه‌ریزان ورزشی، فتح سکوه‌ای بین‌المللی و افتخارآفرینی در ورزش است که از راه سرمایه‌گذاری روی تیم‌های ملی می‌توانند به آن نایل شوند. فدراسیون‌های ورزشی، به‌عنوان بازوهای اجرایی تشکیلات ورزش کشورها، با اهداف تعمیم و گسترش ورزش همگانی و قهرمانی، متولی رشته‌های ورزشی مربوط به خود هستند و در این راستا وظیفه سیاست‌گذاری و تعیین خط مشی آن رشته ورزشی را بر عهده دارند (۳).

کسب عنوان در رویدادهای ورزشی بزرگ و بین‌المللی که در کانون توجه بسیاری از کشورها قرار دارد، می‌تواند شرایط اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی یک جامعه را تحت تأثیر قرار دهد، از این‌رو بسیاری از کشورها در تلاشند با برنامه‌ریزی، ورزشکارانی را آماده و روانه مسابقات کنند که موفقیت آنها را در رویدادهای بزرگ تضمین کند (۱۲).

یکی از ابعاد ورزش که می‌تواند انگیزه‌های مناسبی برای ورزش کردن در افراد جامعه به‌ویژه جوانان ایجاد کند، ورزش قهرمانی است. روند صحیح حرکت در راستای ارتقای سطح ورزش قهرمانی می‌تواند متضمن ارائه راهکارها برای پیشرفت آن ورزش و همچنین شناسایی مشکلات و ضعف‌های پیش روی آن ورزش باشد. پیروزی‌های بین‌المللی و به‌ویژه موفقیت در بازی‌های المپیک در عرصه ورزش، به‌طور فزاینده‌ای موجب رشد و توسعه در بسیاری از کشورها شده است. این برتری و موفقیت ورزشکاران نخبه در عرصه بین‌المللی هویت و شخصیت ویژه‌ای به آن کشور می‌دهد (۱۴). بر همین اساس دولت‌ها تمایل بیشتری دارند به سرمایه‌گذاری مالی زیاد، موفقیت ورزشکاران نخبه خود را در عرصه بین‌المللی فراهم کنند که این مسئله به‌طور متوالی و توسعه سازمان‌ها و سیستم‌های مرتبط با پرورش و توسعه ورزشکاران نخبه در بعد ورزش قهرمانی منجر شده است (۱۵).

در سال‌های اخیر شاهد برخی موفقیت‌ها و ناکامی‌های ملی‌پوشان جودو کشورمان در میادین بزرگ بین‌المللی از جمله مسابقات جهانی و المپیک بوده‌ایم که حساسیت‌های زیادی را در بین مسئولان ورزش ایجاد کرده است. به‌نظر می‌رسد که انتظارات مردم و مسئولان ورزشی و غیرورزشی فزونی یافته و خواستار موفقیت‌های بیشتر جودوکاران در میادین بین‌المللی (آسیایی، جهانی و المپیک) هستند. بنابراین، هر زمان نتیجه مطلوب حاصل نمی‌شود و شکستی در مسابقات رخ می‌دهد، بلافاصله مربی و سرپرست تعویض شده و با مشکلات به‌طور اساسی و ریشه‌ای برخورد نمی‌شود (۷). ولی آیا در مقابل این انتظارات و توقعات، سرمایه‌گذاری، برنامه‌ریزی کلان و فراهم کردن زمینه مناسب به‌منظور رشد و تعالی ورزش قهرمانی انجام گرفته است؟ از این‌رو، فعالیت‌های علمی و فرهنگی با پشتوانه طرح‌های پژوهشی، حرکتی اساسی است و ارائه راهکارها به شیوه علمی و بنیادی می‌تواند نقش ارزنده‌ای در جهت انطباق دستاوردها با نیازهای واقعی داشته باشد.

برای تدوین برنامه و موفقیت فدراسیون جودو باید فهرستی از امکانات و منابع موجود شناسایی و میزان تأثیرگذاری هریک را مشخص کرد. تحقیقات و مطالعات بسیار صورت‌گرفته در زمینه بررسی علل ناکامی و موفقیت‌های ورزشکاران در رشته‌های مختلف ورزشی، می‌تواند به اولویت‌بندی مهم‌ترین عوامل پیشرفت در ورزش قهرمانی جودو کشور کمک شایانی کند.

گیلبرتسون^۱ (۲۰۰۰) هفت عامل اساسی و عمده را در موفقیت یک تیم یا سازمان ورزشی حیاتی می‌داند که عبارتند از: رهبری، انگیزش افراد گروه، امکانات مالی، اهداف، خلاقیت، ساختار و مهارت (۱۳). اوکلی و گرین^۲ (۲۰۰۱) به این نتیجه رسیدند که موفقیت‌های ورزشی در عرصه جهانی و بین‌المللی علاوه بر رونق اقتصادی، می‌تواند موجب سربلندی هر کشور شود. به همین منظور تلاش‌های زیادی برای دستیابی به راهکارها و پرورش استعدادها، نخبه صورت می‌گیرد تا یک کشور بتواند در بازی‌های المپیک موفق شود (۱۶).

دی بوسچر^۳ و همکاران (۲۰۰۹)، در بررسی سیاست‌ها و برنامه‌های آموزش و پرورش ورزشکاران نخبه در شش کشور، به این نتیجه رسیدند که از میان ۹ عامل در نظر گرفته‌شده در این پرسشنامه (سازماندهی ساختار ورزش، منابع مالی، فراهم کردن شرایط برای ورزش کردن همه افراد، شناسایی و پرورش استعدادها، حمایت از ورزشکاران در قبل و بعد از دوران ورزشی، فراهم کردن شرایط تمرینی مناسب، توسعه ارتباطات دانش مربیان،

1- Gilbertson

2- Oakley, B. & Green, M.

3- De Bosscher, V.

برگزاری رقابت‌های تدارکاتی و انجام تحقیقات علمی مناسب، منابع مالی، حمایت از ورزشکاران، شرایط تمرینی و توسعه دانش مربیان از عوامل اصلی در توسعه ورزشکاران نخبه است (۱۲).

پرورش و توسعه ورزشکاران نخبه یکی از موضوعات مهم در تحقیقات دانشمندان علوم ورزشی است که در این تحقیقات بر عوامل تأثیرگذار بر موفقیت و عملکرد ورزشکاران نخبه تأکید می‌شود (۱۲، ۸). هادوی و ظریفی (۲۰۰۹)، در طراحی الگوی مناسب برای استعدادیابی و پیشرفت ورزشکاران ایرانی، با استفاده از نظرهای ۳۸ نفر از مربیان متخصص و باتجربه شش عامل مؤثر در پیشرفت ورزشکاران را شناسایی کردند. این عوامل عبارت بودند از: عوامل حرکتی، فیزیولوژیکی، پیکرسنجی، روان‌شناختی، اجتماعی و فرهنگی (۱۵). امینی (۲۰۰۹)، در پژوهش دیگری، ویژگی‌های پیکرسنجی (۲۸ ویژگی) و فیزیولوژیکی (۷ ویژگی) بیست ورزشکار جودو را که سابقه کسب مدال در مسابقات قهرمانی جهان داشتند، بررسی کرد و تأثیر آن را بر استعدادیابی و پیشرفت ورزشکاران جودو نشان داد (۱۰).

از آنجا که ورزشکار، اصلی‌ترین عامل در ورزش قهرمانی است، همه فعالیت‌های ورزش قهرمانی برای پرورش و پشتیبانی و دستیابی به مدال است. ساتیرادو^۱ و شیلبری (۲۰۰۹) در پژوهشی روی ۳۵ سازمان مرتبط با ورزش در استرالیا در مورد چگونگی پرورش ورزشکار نخبه، عنوان کردند که اهمیت نقش اقتصادی، عوامل فرهنگی (در سطح کلان) و روش‌های علمی می‌تواند در تربیت ورزشکاران نخبه مؤثر باشد. آنها همچنین طی مطالعه‌ای در چهار سال قبل و بعد از المپیک سیدنی به این نتیجه رسیدند که کشف افراد علاقه‌مند و بااستعداد، تدوین راهبردهای بلندمدت برای دستیابی به موفقیت، جذب کمک‌های مالی و کسب منزلت اجتماعی، از راه‌های جذب افراد به ورزش و در نهایت تربیت ورزشکاران نخبه است (۱۷).

در تحقیقات صورت‌گرفته در بعد ورزش قهرمانی در داخل کشور، قاسمی (۱۳۸۴)، در زمینه توسعه ورزش قهرمانی ژیمناستیک به این نتیجه رسید که ارتقای سطح دانش علمی و فنی مربیان، کنترل و نظارت بر فعالیت مربیان، استعدادیابی نوآموزان به روش علمی و تخصصی، افزایش تأسیسات و سالن‌های مختص ژیمناستیک و تجهیز کامل سالن‌ها به امکانات تخصصی و کمک آموزشی، مهم‌ترین عوامل در پیشرفت ورزش قهرمانی ورزش ژیمناستیک کشور است (۷). همچنین، محمد تقی‌پور (۱۳۸۶) در پژوهشی دیگر، در زمینه توسعه ورزش قهرمانی تکواندو زنان کشور به این نتیجه رسید که آمادگی روانی تکواندوکاران عضو تیم ملی زنان کشور برای

حضور در اردوها و رقابت‌ها، استفاده از مربی بدنساز برای ورزشکاران تیم ملی، حضور بیشتر در رقابت‌های برون‌مرزی، استفاده از مربی خارجی و ارتقای سطح دانش علمی و فنی مربیان، از جمله مهم‌ترین عوامل پیشرفت این رشته ورزشی محسوب می‌شود (۸). همچنین سجادی (۱۳۷۹)، در پژوهشی علل ناکامی تیم‌های فوتبال جوانان ایران در مسابقات قهرمانی جوانان آسیا طی ۲۰ سال (۱۹۷۸-۱۹۹۸) را بررسی کرد. نتایج حاکی از آن بود که برگزاری اردوهای ناکافی و به روش سنتی، عدم امنیت شغلی مربیان، عدم بهره‌گیری از مشاوران علمی و کادر پزشکی در کنار تیم، اشکال در برنامه‌ریزی، سازماندهی و تدارک فدراسیون فوتبال و وجود مشکلات فنی، از مهم‌ترین عوامل ناکامی بوده‌اند (۴). اکبری آرمند (۱۳۷۴) نیز مهم‌ترین علل رکود و عدم پیشرفت در رشته تنیس را کمبود بودجه، امکانات و تأسیسات رشته تنیس و همچنین کافی نبودن منابع انسانی متخصص عنوان کرده است (۱).

فدراسیون جودوی ایران در سال ۱۳۵۴ تأسیس شده، ولی علی‌رغم چنین قدمت و پیشینه‌ای، به‌نظر می‌رسد مشکلاتی وجود داشته و دارد که طی این سال‌ها با اینکه جایگاه واقعی خود را در کشور پیدا کرده و نتایج نسبتاً قابل قبولی از شرکت در مسابقات سطوح بالای قهرمانی آسیا کسب کرده است، ولی در سطوح جهانی و المپیک نتوانسته است انتظارات را برآورده کند.

با توجه به مطالب عنوان‌شده و نتایج پژوهش‌های انجام‌گرفته در بعد توسعه ورزش قهرمانی، یکی از دلایل افت و عدم پیشرفت در رشته ورزشی جودو در بعد ورزش قهرمانی در چند سال اخیر، عدم بررسی و مطالعه دقیق ضعف‌ها و قوت‌های موجود در این رشته توسط مسئولان مربوط است و در مسابقات و رویدادهای بزرگ، سوای نتیجه به‌دست‌آمده که با پیروزی‌ها یا ناکامی‌های تیم ملی همراه بوده است، بسیار احساسی و غیرمعمولانه برخورد می‌کنند. بنابراین، در ساختار تشکیلاتی ورزش ایران، رئیس فدراسیون و صاحب‌نظران رشته‌های مختلف ورزشی به‌عنوان مدیران عالی و متخصصان آن رشته نقش اساسی در روند پیشرفت آن رشته دارند (۵). از این‌رو، هر اندازه استفاده از نظرها و تجربیات و پیشنهاد‌های این افراد همراه با مطالعه به‌صورت علمی انجام گیرد، نتیجه بهتری به‌دنبال خواهد داشت. بنابراین، با توجه به حساسیت و اهمیت ورزش قهرمانی در فدراسیون‌ها، برنامه‌ریزی برای این بعد بسیار حائز اهمیت است و فدراسیون جودو باید نظارت دقیقی بر اجرای برنامه‌های تدوین‌شده داشته باشد، زیرا تا وضعیت موجود بررسی نشود، امکان حرکت به‌سوی وضعیت مطلوب ممکن نخواهد بود.

موارد مذکور محققان را بر آن داشت تا با بررسی همه‌جانبه و کسب نظر از صاحب‌نظران این رشته ورزشی، راهکارهای لازم را برای ارتقای سطح قهرمانی این رشته ورزشی شناسایی کرده و از این طریق با ارائه پیشنهادها و عملیاتی، به پیشرفت ورزش جودو در کشور و در سطح بین‌المللی کمک کنند. سؤال اصلی این پژوهش این است که نظرها و دیدگاه‌های صاحب‌نظران در مورد راهکارهای ارتقای سطح قهرمانی جودو کشور چیست؟ از تجزیه و تحلیل نظرات ایشان چه راهکارهایی را می‌توان برای ارتقای سطح قهرمانی جودوی کشور ارائه کرد؟ و کدام‌یک از راهکارها در اولویت است؟

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی-پیمایشی بود که به روش میدانی انجام گرفت. جامعه آماری پژوهش کلیه مدیران ارشد فدراسیون و رؤسای هیأت‌های استان‌ها، مربیان، پیشکسوتان و ورزشکاران تیم ملی بزرگسالان با سابقه بیش از ده سال بودند که براساس آمار فدراسیون جودو حدود ۶۰ نفر را شامل می‌شد. روش نمونه‌گیری براساس نوع نمونه، در دسترس بود. در پژوهش حاضر، ابتدا پرسشنامه در جلسه سالانه مجمع عمومی فدراسیون و بین اعضای حاضر در جلسه توزیع شد و در مجموع ۳۴ نفر از اعضا، پرسشنامه را پر کردند. علاوه بر اعضای مجمع، پرسشنامه به برخی از قهرمانان، پیشکسوتان، داوران و متخصصان (۱۲ نفر) که تصور می‌شد بر موضوع پژوهش اشراف دارند، تحویل شد. در نهایت ۴۰ پرسشنامه که به‌طور کامل و صحیح پر شده بودند، تجزیه و تحلیل شدند (شش پرسشنامه ناقص پر شده و قابل استفاده نبود).

ابزار اندازه‌گیری پژوهش، پرسشنامه‌ای بود که با الگوگیری از تحقیقات صورت‌گرفته در زمینه موضوع پژوهش تهیه و تدوین شد. به‌منظور ارزیابی روایی ابزار پژوهش از دیدگاه‌های اصلاحی کارشناسان متخصص در این زمینه بهره گرفته شد. برای بررسی پایایی آن، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که برابر با ۰/۹۴ به‌دست آمد که پایایی بالایی را نشان می‌دهد. همچنین، نتایج آزمون تحلیل عاملی تأییدی KMO (۰/۸۳۸)، بیانگر کفایت اندازه نمونه و به‌علاوه شاخص مجذور کای در آزمون کرویت بارتلت به لحاظ آماری معنادار و نشان‌دهنده همبستگی بین متغیرها بود ($P \leq 0/05$).

پرسشنامه شامل دو بخش بود که در بخش اول عوامل جمعیت‌شناختی با ۴ سؤال (جنس، سن، سابقه ورزشی، مدیریتی و مربیگری، سطح تحصیلات) مورد سنجش قرار گرفت. بخش دوم پرسشنامه مربوط به

راهکارهای مهم در پیشرفت ورزش قهرمانی جودو با ۴۱ سؤال بود و بر مبنای هشت متغیر طبقه‌بندی شد. ابزار پژوهش، براساس مقیاس اندازه‌گیری پنج‌ارزشی لیکرت (از خیلی مخالف تا خیلی موافق) بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها و نتایج، از شاخص‌های آمار توصیفی مانند فراوانی، درصد، میانگین و انحراف معیار و به‌منظور تحلیل استنباطی داده‌های به‌دست‌آمده، از آزمون آماری تحلیل عاملی استفاده شد. کلیه مراحل آماری به کمک نرم‌افزار Excel نسخه ۲۰۰۷ و نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۱۵ صورت پذیرفت.

یافته‌ها و نتایج پژوهش

وضعیت جمعیت‌شناختی افراد نمونه در جدول ۱ آورده شده است. براساس داده‌های این جدول، میانگین سنی افراد نمونه ۴۰ سال بود و بیش از ۸۵ درصد این گروه دارای تحصیلات کارشناسی و بالاتر بودند. همچنین، حدود ۷۰ درصد افراد نمونه سابقه مدیریت بیش از ده سال داشتند.

جدول ۱. توزیع افراد نمونه براساس سن و تحصیلات

سن				تحصیلات				سابقه (ورزشی و مدیریتی)			
۲۰ تا ۳۰ سال	۳۰ تا ۴۰ سال	۴۰ تا ۵۰ سال	۵۰ سال و بالاتر	دیپلم	کارشناسی	ک. ارشد	دکتری	۵ تا ۱۰ سال	۱۱ تا ۲۰ سال	۲۱ تا ۳۰ سال	بالای ۳۱ سال
۱۴	۴	۱۴	۸	۱	۵	۲۳	۷	۱۳	۱۳	۹	۵
۲۵	۱۰	۳۵	۲۰	۲/۵	۱۲/۵	۵۷/۵	۱۷/۵	۳۲/۵	۳۲/۵	۲۲/۵	۱۲/۵

توزیع افراد نمونه از نظر جایگاه و موقعیت حرفه‌ای در جدول ۲ نشان داده شده است. همان‌طور که مشاهده می‌شود، حدود نیمی از افراد نمونه رؤسای هیأت‌های استانی تشکیل می‌دادند که خود اغلب از قهرمانان، مربیان یا داوران باسابقه کشور بودند. بر پایه یافته‌های پژوهش، به‌منظور رتبه‌بندی متغیرها نتایج آزمون فریدمن معنادار نبود ($P > 0.05$)، بنابراین برای تعیین سطح اهمیت هرکدام از خرده‌مقیاس‌های پژوهش روش تحلیل عاملی با

چرخش واریماکس^۱ استفاده شد. جدول ۳، بار عاملی اجزای درونی خرده‌مقیاس‌های مربوط به راهکارهای پیشرفت ورزش قهرمانی جودوی کشور را نشان می‌دهد.

جدول ۲. توزیع افراد نمونه براساس جایگاه و موقعیت حرفه‌ای

عنوان و سمت افراد نمونه	تعداد	درصد
رئیس و مسئولان ارشد فعلی و سابق فدراسیون	۳ نفر	۷
رؤسای هیأت‌های جودوی استان‌ها	۱۹ نفر	۴۸
نمایندگان انجمن‌های جودو (کارگری، دانشگاه‌ها و آموزش و پرورش)	۳ نفر	۷
ورزشکاران با سابقه بیش از ده سال	۶ نفر	۱۵
نمایندگان مربیان، داوران و باشگاه‌ها	۷ نفر	۱۸
نمایندگان ورزش بانوان	۲ نفر	۵
مجموع افراد نمونه	۴۰ نفر	۱۰۰

جدول ۳. اولویت‌های تعیین‌شده در مورد اجزای خرده‌متغیرهای تحقیق، از دیدگاه صاحب‌نظران

متغیر	بار عاملی
استعدادیابی و آموزش و پرورش ورزشکاران	۰/۸۷
تأسیس مدارس و پایگاه‌های جودو	۰/۸۱
استعدادیابی نوآموزان به روش علمی و تخصصی	۰/۷۹
توسعه و گسترش جودو در مدارس ابتدایی	۰/۶۷
برگزاری همایش‌ها و کنگره‌های علمی با محوریت جودو	۰/۶۲
سطح‌بندی ورزشکاران مبتدی و پیشرفته به لحاظ سطح آمادگی جسمانی و مهارتی	۰/۴۶
افزایش ساعات و تعداد جلسات تمرین ورزشکاران	۰/۳۴
هماهنگی و ارتباطات	۰/۸۱
همسو کردن اهداف مربیان، ورزشکاران و مسئولان فدراسیون	۰/۸۶
استفاده از تبلیغات گسترده در رسانه‌های عمومی نسبت به ورزش جودو	۰/۷۶
پشتیبانی و حمایت همه‌جانبه سازمان تربیت بدنی و کمیته ملی المپیک	۰/۷۲
تصاحب کرسی‌های ریاست مجامع قاره‌ای و جهانی جودو	۰/۶۷
گسترش ارتباطات با فدراسیون جهانی جودو و کشورهای صاحب‌نام این رشته	۰/۲۸
الگوپردازی و تعامل با کشورهای صاحب‌نام در رشته جودو	۰/۱۷

1. factor analysis varimax rotation

جدول ۳. اولویت‌های تعیین‌شده در مورد اجزای خرده‌متغیرهای تحقیق، از دیدگاه صاحب‌نظران

متغیر	بار عاملی
مدیریت و برنامه‌ریزی	۰/۸۴
تنظیم برنامه‌ای ثابت و مدون در تقویم سالیانه فدراسیون	۰/۹۰
بهره‌گیری از نظام آموزشی یکپارچه برای مربیان سراسر کشور	۰/۸۴
راه‌اندازی کمیته تحقیقات و پژوهش در زمینه جودو	۰/۶۵
ایجاد و استقرار نظام نظارت و کنترل در فدراسیون و هیأت‌های استانی	۰/۵۷
برنامه‌ریزی در امور مختلف	۰/۵۶
حضور مدیر اهل فن، مجرب و کاردان به‌عنوان ریاست فدراسیون جودو	۰/۳۹
ثبات مدیریت در فدراسیون جودو	۰/۳۵
بودجه و امور مالی	۰/۸۵
افزایش و تخصیص بودجه بیشتر به فدراسیون جودو	۰/۸۶
جذب اسپانسرهای (حامیان مالی) ورزشی	۰/۸۵
پیشرفت مربیان و نیروی انسانی	۰/۷۷
کنترل و نظارت بر فعالیت‌های مربیان	۰/۸۹
ارتقای سطح دانش علمی و فنی مربیان (دوره‌های داخلی و خارجی)	۰/۸۶
استفاده از مربی خارجی از کشورهای صاحب‌نام این رشته	۰/۷۴
استفاده از روان‌شناس برای ورزشکاران تیم ملی	۰/۷۰
بهره‌گیری از افراد متخصص و تحصیل‌کرده رشته تربیت بدنی به‌منظور آشنایی با علم روز	۰/۴۰
استفاده از مربی بدنساز برای ورزشکاران تیم ملی	۰/۲۵
استفاده از کارشناس تغذیه برای ورزشکاران تیم ملی	۰/۱۲
تجهیزات سخت‌افزاری	۰/۸۳
افزایش تأسیسات و سالن‌های مختص جودو	۰/۷۶
تجهیز کامل سالن‌ها به امکانات تخصصی و کمک‌آموزشی جودو	۰/۴۹
توسعه و نشر وسایل کمک‌آموزشی جودو (کتاب، فیلم و...)	۰/۴۸
مسابقات و اردوهای ورزشی	۰/۸۲
برگزاری اردوهای بلندمدت	۰/۹۰
برگزاری بیشتر مسابقات درون‌مرزی	۰/۷۰

ادامه جدول ۳. اولویت‌های تعیین‌شده در مورد اجزای خرده‌متغیرهای تحقیق، از دیدگاه صاحب‌نظران

متغیر	بار عاملی
حضور بیشتر در مسابقات برون‌مرزی	۰/۵۱
برگزاری اردوهای تدارکاتی مشترک با کشورهای صاحب‌نام	۰/۱۴
برگزاری منظم لیگ جودو	۰/۱۰
برگزاری مسابقات قهرمانی جودوی کشور در استان‌ها	۰/۰۹
انگیزش و حمایت از منابع انسانی	۰/۷۲
تأمین آتیه ورزشکاران تیم ملی از لحاظ مسکن	۰/۹۰
حمایت مالی ورزشکاران نظیر حقوق ماهیانه و پاداش‌های نقدی	۰/۷۱
حمایت مالی مربیان مانند حقوق ماهیانه و پاداش‌های نقدی	۰/۶۸
حمایت معنوی مربیان نظیر تقدیرنامه و پاداش‌های غیرنقدی	۰/۵۳
تأمین آینده شغلی ورزشکاران تیم ملی	۰/۵۱
فراهم کردن شرایط ادامه تحصیل ورزشکاران تیم ملی در رده‌های کارشناسی به بالا	۰/۳۱
حمایت معنوی ورزشکاران تیم ملی همچون اعزام به اردوهای تفریحی، پاداش‌های غیر نقدی	۰/۲۸

بحث و نتیجه‌گیری

بر پایه نتایج پژوهش، استعدادیابی و آموزش و پرورش ورزشکاران جودو با بار عاملی ۰/۸۷، بیشترین اهمیت و اولویت نخست را از دیدگاه صاحب‌نظران رشته ورزشی جودو دارا بود. همچنین تأسیس مدارس و پایگاه‌های جودو با بار عاملی ۰/۸۱ و استعدادیابی نوآموزان به روش علمی و تخصصی با بار عاملی ۰/۷۹ مهم‌ترین عامل در استعدادیابی شناخته شدند. قاسمی (۱۳۸۴)، استعدادیابی نوآموزان به روش‌های علمی را از مهم‌ترین عوامل مؤثر در توسعه ورزشی قهرمانی ژیمناستیک عنوان کرد که با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد (۷). همچنین، ساتیرادو و شیلپوری (۲۰۰۹)، کشف افراد علاقه‌مند و بااستعداد را از مهم‌ترین عوامل مؤثر در توسعه ورزش قهرمانی استرالیا عنوان کردند (۱۷). غفوری (۱۳۸۸) نیز، در شناسایی عوامل اثرگذار بر توسعه ورزش قهرمانی به این نتیجه رسید که استعدادیابی یکی از شاخص‌های مهم در توسعه ورزش قهرمانی است (۶). از جمله دلایلی که موجب شد این متغیر در اولویت نخست صاحب‌نظران قرار گیرد، این بود که پیروزی‌ها و موفقیت‌های اندک

ورزش کشور در میادین بزرگ بین‌المللی و نوسانات زیاد در نتیجه‌گیری ورزش قهرمانی، بیشتر ناشی از خلاقیت و نبوغ تک‌ستاره‌ها در ورزش کشور است و نمی‌تواند حاصل کار آموزشی و پایه‌ای در کشور باشد. بنابراین، توجه و اهمیت به آموزش پایه‌ای و اصولی ورزش جودو در صدر اولویت‌ها از دیدگاه صاحب‌نظران بود. اکبری آزمند (۱۳۷۴)، کمبود امکانات و تأسیسات رشته تنیس را از مهم‌ترین علل عدم پیشرفت در این ورزش عنوان می‌کند که با نتایج این پژوهش همخوانی ندارد (۱). همچنین، افزایش ساعات و تعداد جلسات تمرین برای ورزشکاران از کم‌اهمیت‌ترین عوامل در این زمینه بودند. ساتیرادو و شیلیوری (۲۰۰۹)، فراهم آوردن شرایط تمرینی مناسب را از مهم‌ترین عوامل پیشرفت و موفقیت ورزشکاران نخبه عنوان کردند که با نتایج تحقیق حاضر مغایر است (۱۷).

متغیر بودجه و امور مالی با بار عاملی ۰/۸۵ دومین عامل مهم در توسعه ورزش قهرمانی جودو کشور از دیدگاه صاحب‌نظران بود. از مهم‌ترین عوامل این متغیر، تخصیص بودجه بیشتر به فدراسیون جودو با بار عاملی ۰/۸۶ بود. در این راستا گیلبرتسون (۲۰۰۰) و دی بوسچر (۲۰۰۹) در پژوهش‌های خود به این نتیجه رسیدند که امکانات مالی و فراهم بودن بودجه مالی لازم یکی از عوامل موفقیت و توسعه ورزش قهرمانی است (۱۲، ۱۳). همچنین، ساتیرادو و شیلیوری (۲۰۰۹) یکی از راه‌های جذب افراد مستعد به ورزش قهرمانی را اعطای کمک مالی به آنان ذکر کرده‌اند (۱۷). اوکلی و گرین (۲۰۰۱) به این نتیجه رسیدند که موفقیت‌های ورزشی در عرصه جهانی و بین‌المللی می‌تواند موجب رونق اقتصادی کشور شود (۱۶). از دلایل احتمالی اهمیت این متغیر در بین صاحب‌نظران می‌توان گفت که بعد از جذب و پرورش نیروها و منابع انسانی مستعد، دارا بودن منابع مالی کافی برای پیشبرد اهداف فدراسیون و همچنین تأمین مالی ورزشکاران بسیار مهم و تأثیرگذار است، زیرا ورزشکاران رشته‌های مختلف ورزشی در کشور (به‌جز فوتبال و برخی رشته‌های خاص) شرایط اقتصادی مناسبی ندارند و اهمیت عوامل اقتصادی مانند کمک‌های مالی و پاداش‌های نقدی به‌ویژه برای ورزشکاران جودو، می‌تواند انگیزه زیادی در بین آنان ایجاد کند.

یافته‌های پژوهش نشان داد که متغیر مدیریت و برنامه‌ریزی با بار عاملی ۰/۸۴ سومین عامل مهم در توسعه ورزش قهرمانی جودو است. در میان اجزای این متغیر، تنظیم برنامه مدون سالیانه (۰/۹۰) و نظارت و کنترل بر فدراسیون و هیأت‌ها (۰/۸۴) از مهم‌ترین عوامل محسوب می‌شد. مظفری و الهی (۱۳۸۸) و ساتیرادو و شیلیوری (۲۰۰۹) عنوان می‌کنند که تقویت برنامه‌های توسعه ورزش در سطوح پایه یکی از عوامل تأثیرگذار در ورزش قهرمانی محسوب می‌شود (۹، ۱۷). سجادی (۱۳۷۹) نیز، اشکال در برنامه‌ریزی و سازماندهی را از دلایل ناکامی

تیم فوتبال جوانان عنوان کرد (۴). بنابراین، مدیران می‌توانند با همسو کردن تمامی نظرها، اهداف و منابع موجود در فدراسیون جودو از طریق برنامه‌مدون، در جهت مطلوب حرکت کنند، زیرا فقدان برنامه، با فقدان جهت و هدف همراه است و عدم برنامه در فدراسیون، موجب هدر رفتن اهداف و منابع فدراسیون می‌شود. از این‌رو، دلایل احتمالی مهم بودن این عامل از دیدگاه صاحب‌نظران این است که با مدیریت و برنامه‌ریزی مناسب، مدیران ارشد فدراسیون می‌توانند تمامی منابع مادی و انسانی فدراسیون را در جهت مطلوب هدایت و راهنمایی کنند. از دیگر نتایج این بخش، می‌توان به کم‌اهمیت بودن ثبات مدیریت در فدراسیون جودو از دیدگاه صاحب‌نظران اشاره کرد، که در پژوهش‌های دیگر نیز از عوامل اساسی و تأثیرگذار بر فرایند توسعه ورزش قهرمانی نبوده است.

براساس یافته‌های پژوهش حاضر، متغیر تجهیزات سخت‌افزاری با بار عاملی ۰/۸۳، چهارمین عامل مهم در توسعه ورزش قهرمانی جودوی کشور از دیدگاه صاحب‌نظران بود. افزایش تأسیسات و سالن‌های مختص جودو با بار عاملی ۰/۷۶ مهم‌ترین عامل این متغیر بود. غفوری (۱۳۸۸)، اشاره می‌کند که در زمینه عوامل بنیادی توسعه ورزش قهرمانی ایجاد مراکز مخصوص ورزش حرفه‌ای، از عوامل تأثیرگذار بر توسعه ورزش قهرمانی است (۶). همچنین مظفری و الهی (۱۳۸۸) استانداردسازی اماکن و فضاهای ورزشی کشور را با استانداردهای بین‌المللی از عوامل مهم توسعه ورزش می‌دانند (۹). قاسمی (۱۳۸۴) نیز، افزایش تجهیزات و سخت‌افزار را از عوامل توسعه ورزش قهرمانی ژیمناستیک برشمرد که این یافته‌ها با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد (۷). در همین زمینه، اکبری آرمند (۱۳۷۴) کمبود امکانات و تأسیسات در رشته تنیس را از عوامل عدم پیشرفت این رشته عنوان کرد (۱). وجود زیرساخت‌های لازم، امکانات مناسب و امکان دسترسی آسان برای علاقه‌مندان به ورزش جودو از دلایل اهمیت در بین صاحب‌نظران بوده است، زیرا در صورت فراهم بودن و دسترسی آسان خیل زیادی از علاقه‌مندان می‌توانند به آن مراجعه کنند و از بین این افراد نفرات شاخص برای حضور در عرصه‌های قهرمانی انتخاب شوند.

از یافته‌های دیگر پژوهش، بحث مسابقات و اردوهای ورزشی با بار عاملی ۰/۸۲ بود که در اولویت پنجم اهمیت از دیدگاه صاحب‌نظران بود. برگزاری اردوهای بلندمدت با بار عاملی ۰/۹۰ و برگزاری مسابقات درون‌مرزی بیشتر، با بار عاملی ۰/۷۰ از مهم‌ترین عوامل این متغیر بود. دی بوسچر (۲۰۰۹) افزایش شرکت ورزشکاران در رقابت‌های بین‌المللی را از عوامل مهم پیشرفت و موفقیت در ورزش عنوان کرد (۱۲). سجادی (۱۳۷۹) نیز،

برگزاری اردوهای ناکافی و نامنظم را از جمله ناکامی‌های تیم ملی فوتبال جوانان نام برد (۴). یکی از عوامل موفقیت ورزشکاران در رویدادهای بزرگ، تدارک اردوها و مسابقات دوستانه متعدد است، ولی مشاهده می‌شود که فدراسیون جودو در فاصله زمانی چهار سال بعد از بازی‌های المپیک تا دوره بعد، عملاً در سال‌های اولیه برنامه مشخصی برای برگزاری اردو و حفظ و افزایش آمادگی ورزشکاران نداشته است. مشکل این است که فصل برگزاری مسابقات لیگ در داخل کشور حداکثر سه ماه به طول می‌انجامد و در بقیه سال هیچ برنامه‌ای برای حفظ آمادگی و پیشرفت ورزشکار وجود ندارد. بنابراین، از دلایل احتمالی اهمیت آن از دیدگاه صاحب‌نظران، درگیر کردن ورزشکاران در طول سال در اردوها و برگزاری مسابقات است، زیرا در کشورهای توسعه‌یافته، بعد از اتمام مسابقات بزرگی مانند المپیک، ورزشکار به حال خود رها نمی‌شود و فدراسیون برای مسابقات پیش روی خود، برنامه‌های مدونی دارد. محمد تقی‌پور (۱۳۸۶) برگزاری اردوهای برون‌مرزی را در پیشرفت ورزش قهرمانی تکواندو زنان مؤثر می‌داند که با نتایج پژوهش حاضر همخوانی ندارد (۸).

یافته‌های پژوهش نشان داد که هماهنگی و ارتباطات با بار عاملی ۰/۸۱ از دیدگاه صاحب‌نظران رشته جودو در درجه ششم اهمیت است. همسو کردن اهداف ورزشکاران، مربیان و مسئولان با بار عاملی ۰/۸۶ و تبلیغات گسترده در رسانه‌های عمومی نسبت به جودو (۰/۷۶)، از مهم‌ترین عوامل این متغیر شناخته شدند. مظفری و الهی (۱۳۸۸) و غفوری (۱۳۸۸) گسترش رسانه‌ها و توسعه پخش تلویزیونی رشته‌های ورزشی غیرفوتبال را در توسعه ورزش قهرمانی آن رشته‌ها، با اهمیت ذکر کرده‌اند (۹، ۶). یانگ (۱۹۹۰) نیز، یکی از علل موفقیت چین در المپیک را یکدلی و همکاری بین ورزشکاران و مسئولان عنوان کرد (۱۸). بنابراین، توجه به ارتباط، تعامل و بررسی مشکلات ورزشکاران و کمک در جهت رفع آن از سوی مربیان و مدیران فدراسیون می‌تواند در برانگیختن آنان مؤثر باشد. همچنین، یکی دیگر از عوامل انگیزش و کسب موفقیت در ورزشکاران پخش مسابقات و رقابت‌های آنان بود که می‌تواند در انگیزش و افزایش روحیه آنها مؤثر باشد.

متغیری که از دیدگاه صاحب‌نظران در رده هفتم اهمیت قرار گرفت، پیشرفت مربیان و نیروی انسانی با بار عاملی ۰/۷۷ بود. نظارت بر فعالیت مربیان با بار عاملی ۰/۹۰ و ارتقای سطح دانش علمی و فنی مربیان (۰/۸۶)، از مهم‌ترین عوامل این متغیر بود. قاسمی (۱۳۸۴)، محمد تقی‌پور (۱۳۸۶) و دی بوسچر (۲۰۰۹)، افزایش و ارتقای سطح دانش مربیان را از عوامل توسعه ورزش قهرمانی برشمردند. همچنین مظفری (۱۳۸۸) ایجاد نظام مربیگری نوین را از راهکارهای افزایش پیشرفت نظام توسعه ورزش قهرمانی در کشور می‌داند (۹). سجادی

(۱۳۷۹) نیز، عدم امنیت شغلی مربیان را از دلایل ناکامی تیم فوتبال جوانان عنوان کرده است (۴). بنابراین، رسیدگی به وضعیت معیشتی و مشکلات مربیان از جمله عواملی است که می‌تواند موجب بهبود فرایند پرورش ورزشکاران نخبه شود. در این متغیر، استفاده از کارشناس تغذیه در کنار تیم ملی جودو اهمیت کمتری داشت. این مسئله احتمالاً به علت عدم ارتباط متقابل بخش‌های علمی و اجرایی کشور در کنار یکدیگر است که سبب شده مدیران اجرایی در فدراسیون علاقه‌ای به حل مسائل به روش علمی نداشته باشند. در همین زمینه، سجادی (۱۳۷۹) نیز، عدم بهره‌گیری از مشاوران علمی و کادر پزشکی در کنار تیم را یکی از عوامل ناکامی تیم فوتبال جوانان عنوان کرده بود.

در نهایت، متغیری که از دیدگاه صاحب‌نظران در آخرین اولویت توسعه ورزش قهرمانی جودو کشور قرار داشت، انگیزش و حمایت از منابع انسانی با بار عاملی ۰/۷۲ بود که در بین متغیرهای آن تأمین آتیه ورزشکاران از لحاظ مسکن (۰/۹۰) و حمایت مالی ورزشکاران از لحاظ حقوق ماهیانه (۰/۷۱) دارای بیشترین اهمیت بود. گیلبرتسون (۲۰۰۰)، ساتیرادو و شلیبوری (۲۰۰۹) و دی بوسچر (۲۰۰۹) حمایت مالی از ورزشکاران را از مهم‌ترین عوامل ذکر کرده‌اند. برای مثال، بوسچر (۲۰۰۹)، در پژوهش خود یکی از عوامل مهم در پرورش افراد نخبه را حمایت از ورزشکاران در دوران قبل و بعد از قهرمانی در زمینه‌های مختلف عنوان کرد تا ورزشکار بتواند در دوره ورزش خود با تمام وجود به ورزش قهرمانی بپردازد (۱۲). با توجه به مطالب عنوان شده پیشنهاد می‌شود فدراسیون با کمک سازمان تربیت بدنی و کمیته ملی المپیک با تدوین راهکارهای مناسب به این مهم جامه عمل بپوشاند تا ورزشکاران نخبه با فراغ بال به ورزش قهرمانی بپردازند.

به‌طور کلی بنا به تفاوت‌های بیان شده در راهکارها و اولویت‌بندی توسعه ورزش قهرمانی جودوی کشور می‌توان با هدف قرار دادن عوامل پراهمیت، راه را برای توسعه ورزش قهرمانی جودوی کشور هموارتر کرد. صاحب‌نظران می‌توانند با شناسایی این راهکارها مدیران فدراسیون را در راستای توسعه و پیشرفت این مهم کمک کنند تا در نهایت بتوان به جهت‌دهی برنامه‌ها و اهداف فدراسیون کمک کرد. از این‌رو پیشنهاد می‌شود فدراسیون جودو با استفاده از تحلیل انجام‌گرفته، به تدوین برنامه‌های راهبردی خود در توسعه ورزش قهرمانی جودو اقدام کند، به‌طوری‌که بتواند با تدوین راهبردهای مناسب از قوت‌ها و فرصت‌های موجود گفته‌شده از دیدگاه صاحب‌نظران به‌نحو مطلوب استفاده کند و ضعف‌های مورد تأکید صاحب‌نظران را به حداقل ممکن برساند.

منابع و مآخذ

۱. اکبری آرمند، علی. (۱۳۷۴). "توصیف وضعیت ورزش تنیس روی میز مردان کشور". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم، تهران. صص ۷۱-۷۴.
۲. جکسون، راجر؛ پالمر، ریچارد. (۱۳۸۰). "راهنمای مدیریت ورزشی". ترجمه عباسعلی گائینی و همکاران، انتشارات کمیته ملی المپیک، تهران. صص ۲۸۲-۲۹۴.
۳. دهقان قهفرخی، امین. (۱۳۸۹). "ارزیابی عملکرد مربیان تیم‌های ملی والیبال با استفاده از بازخورد ۳۶۰ درجه". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشکده تربیت بدنی دانشگاه تهران. صص ۸۳-۸۵.
۴. سجادی، سید نصرالله. (۱۳۷۹). "بررسی علل ناکامی تیم‌های ملی فوتبال جوانان در مسابقات آسیایی ۱۹۷۸-۱۹۹۸". طرح پژوهشی، پژوهشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران. ص ۱.
۵. سجادی، سید نصرالله. (۱۳۸۶). "مدیریت سازمانهای ورزشی". چاپ ششم، انتشارات سمت، تهران. ص ۲۳۸.
۶. غفوری، فرزاد. (۱۳۸۸). "شناسایی شاخص‌ها و عوامل اثرگذار بر توسعه ورزش قهرمانی با تأکید بر عوامل ساختاری". CD چکیده مقالات هفتمین همایش بین‌المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران. بدون صفحه.
۷. قاسمی، محمدهادی. (۱۳۸۴). "مقایسه دیدگاه ورزشکاران، مربیان و صاحب‌نظران در مورد راهکارهای پیشرفت ورزش ژیمناستیک کشور". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تربیت معلم. صص ۸۵-۸۸.
۸. محمد تقی‌پور؛ طهرانی، پروانه. (۱۳۸۶). "مقایسه دیدگاه ورزشکاران، مربیان و صاحب‌نظران در مورد راهکارهای پیشرفت ورزش تکواندو زنان کشور". پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران. صص ۹۳-۹۶.

۹. مظفری، سید امیراحمد؛ الهی، علیرضا. (۱۳۸۸). "راهبردهای توسعه نظام ورزش قهرمانی جمهوری اسلامی ایران". CD چکیده مقالات هفتمین همایش بین‌المللی تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران. بدون صفحه.

10. Amini, Alireza. (2009). **"Anthropometric and physiological characteristics in judo: applicable for talent identification and development"**. Annals of the 6th International Science of Judo Symposium, Rotterdam, The Netherlands. p:537.
11. Bergsgard, N. A., Houlihan, B., Mangset, P., Nodland, S. I., & Rommetveldt, H. (2007). **"Sport policy. A comparative analysis of stability and change"**. Elsevier, London. P:19-37.
12. De Bosscher, V., De Knop, P., van Bottenburg, M., Shibli, S., Bingham, J. (2009). **"Explaining international sporting success: An International comparison of elite sport systems and policies in six Countries"**. Sport Management Review, 12:pp:113-136.
13. Gillbertson, D. W. (2000). **"Transformational leadership in Australasian sport organizations"**. New Zealand Innovation and Competitiveness Project Victoria University of Wellington. pp:65-81.
14. Green, M., & Houlihan, B. (2005). **"Elite sport development. Policy learning and political priorities"**. Routledge, London and New York. pp:146-151.
15. Hadavi, F. and Zarifi, A. (2009). **"Talent Identification and Development Model in Iranian Athletics"**. World Journal of Sport Sciences, 2 (4): pp:248-253.
16. Oakley, B., & Green, M. (2001). **"The production of Olympic champions: International perspectives on elite sport development system"**. European Journal for Sport Management, 8:pp:83-105.
17. Sotiriadou, K. & Shilbury, D. (2009). **"Australian Elite Athlete Development: An Organisational Perspective"**. Sport Management Review, 12:pp:137-148.
18. Yang, M. (1990). **"Summary of Chinese men Gymnastics team in the 25th Gymnastics championship"**. Chinese Sports Science and Technology, (5):pp:1-6.